

En thybo forlader hjemstavnen

- et tilbageblik

Af Aage Johannes Olsen, Nørresundby

Nu er det jo ikke sådan, at jeg til dagligt befinder mig i nostalgis eventyrland. Men for nylig havde jeg indbudt til en familiekomsammen her i Nørresundby. Blandt deltagerne var min fætter fra Bedsted, Svend Christensen og hans kone Bente. Svend forærede mig "Sydthy Årbog 2001" og læsningen af den bragte en masse erindringer op til overfladen, og fik mig til at tænke lidt over hvad det egentlig ville sige at være thybo. Det findes der nok ikke nogen endegyldig definition på.

I det efterfølgende prøver jeg gennem egne oplevelser at nærme mig et svar:

Starten på mit liv fandt sted d. 9. dec. 1921, da jeg blev født i funktionærboligen på Thy Højspændingsværk. Min far var maskinmester Otto Marius Olsen, min mor Carla Ingeborg

Margrethe, i dåben fik jeg navnet Aage Johannes.

Begge mine forældre var indvandret fra Sjælland, så min slægt er ikke rundet af Thylands jord.

Men trods det føler jeg mig i bund og grund som Thybo. Og det skyldes nok både opvæksten blandt denne særprægede befolkning og min betagelse af det thylandske landskab, og ikke mindst dialekten, sproget som i hvert fald for min generation har været et bindemiddel også i det fremmede.

Sproget er jo også en slags identitetsfaktor, og selv om jeg ikke fik det ind med modermælken, blev det alligevel mit kommunikationsmiddel til omverdenen.

Personale fra Thy Højspændingsværk 1923. Otto M. Olsen ses yderst til venstre. Billedet er fra »Da Bedsted var bedst« udgivet af Bedsted Håndværker- og Borgerforening 1982.

Skolebillede Bedsted Skole 1931, 3. klasse.

Bagerste række fra venstre: Ove Gramstrup, Herbert Gravesen, Jens Aage Kræmmer, Anker Trab, Svend Johannesen, Herluf Graversen, lærer Søgaard på højre fløj.

Miderste række: Ingrid Knudsen - gift Fabricius, Mette Sørensen, Anna Koldtoft, Hans C. Facius (»Tud«), Aage Olsen, Preben Thagaard, Karl Johan (?), Folmer Bangsgaard, Verner Jensen.

Forreste række: Inger Jensen, Anne Lise Eriksen, Anna Fogh Kjærgaard, ukendt, måske datter af Andreas Jensen, Ørhøj, Anna Jensen, Birtha Frostholt, Else Pejtersen, Anna Kjærgaard, Karen Henriksen, gift Therkildsen.

Jeg husker endnu når jeg kom ind og talte jysk så lød det omgående "tal dansk, dreng så vi kan forstå dig".

Og modsat, når jeg kom ud til kammeraterne og forglemte mig, ja så kom reaktionen omgående "nå, det er da svær som du er bleven fornem i då".

Jeg husker, at far i de første år havde det lidt svært med thybomålet, som han engang udtrykte det: I aften var der igen en indfødt sprogfordærver der ringede, jeg kunne hverken finde hoved eller hale i det han sagde.

Siden gik det bedre, men jeg huskede problemet, da jeg ved fars 40 års jubilæum skrev en sang, hvor to af versene handlede om en stormfuld vinternat, hvor der indløb meldingen om en strøm afbrydelse.

MEL.: Spurven sidder stum bag kvist.

Hør, hallo godaw det er
Kran Ajsen fræ Klitmøller
Vi hår øverkaast vejler
Mæ sne det aalting føller
Mørk, mørk! Ingen lys
Haar vi i vor stower
Æ troder di er folden nie,
No mo do laaw aa haaw wos.

Fader sidder stum tænker
hvem mon kan forstå dig
Tyskland, Svejts, Italien
Der kunne jeg begå mig
Mo, do, laaw, haaw
Nej, det er umuligt.
Aldrig har jeg hørt et sprog,
der lyder li'så grueligt!

Vi lever som bekendt i en tid med hastigt accelererende forandringer, og det gælder i høj grad for dialekterne. Når jeg engang imellem besøger min søster Lis i Bedsted, og går en tur i byen, oplever jeg hvordan Thy dialekten er blevet fortrængt af rigssproget. Og sådan er det gået med alle dialekterne, desværre.

Heller ikke rigssproget er fredet pga. vort engelsk-snobberi, vi tillader flere og flere engelske ord at få indpas i sproget, f.eks. gik jeg forleden en tur i Ålborg og konstaterede at det er vanskeligt at finde en frisør. Det er ikke fint nok, nu hedder det: Herre shop, Herre styler, Herre dresser.

Eller tænk på kulturlivet der bliver stort set ikke skrevet sange med den danske tekst mere, alt skal være på engelsk.

På alle områder trænger engelsk frem, og jeg synes det er trist. Vi mangler virkelig en græsrods bevægelse, der kunne tage kampen op mod denne sprogforurening.

I et forsøg på at belyse problematikken lavede jeg en monolog på thybomål med indlagte engelske ord. Ord som vi ukritisk accepterer, og som derfor umærkeligt glider ind og fortrænger de tilsvarende danske ord.

Da jeg halede monologen frem fra hukommelsen, og forsøgte at printe den på papiret, opdagede jeg, at thybomål ikke har et specielt skriftsprog, men at man er nødt til at skrive som ordene udtales.

Håber det er lykkedes uden alt for megen afsmitning fra dialekterne i Himmerland og Vendsyssel, hvor jeg har opholdt mig i mange år.

Monologen er lagt i munden på Jens Hansen, der en mandag morgen møder sin nabo som siger: "Go daw Jens Hansen, nå hva har du så lavet i den her weekend, har du været til fri-luftskoncert i lørdags". "Jae, jooh, men di kaldt æ nu for oben – air. Men det ka wal være det samm om det er oben luft eller fri luft. Det var da en gue koncert. Di spelt de hær gammel ever-greens, også al djer nyest hits.

Æ bløw da lidt småsulten af ål den musik, så da æ kam forbi McDonalds, ja så tint æ te æ hellere måt undersøge hva di serviret dærinne. Æ sto først å so lidt po æ navn. McDonalds,

hvordan ka di no fo Mc te og blyw te Mak? Ja, det ka jen jo undre sæ øwer.

Nå, æ gik så ind og bestølt nøj di kaldt for en chicken-burger. Det var nøj brye og kyd og salat og hva ved æ, stabelt op i en hywde po 2-3 tommer.

No ve do jo æ hår forloren tænd, så da æ for-søgt og klap æ gebis sammen om den mon-strom, gik det hiele grassat, og æ måt ind på æ toilet og spyt u i æ håndvask.

Nå, æ fæk mi tænd så ind igen, og organisiret en knyv og en gaffel, så æ ku spise rejsten po en civilisiret måed.

Men jen ku jo godt undre sæ, i vor moderne tider såd folk dær og gnavet, lisom om di befand sæ i æ stenalder og såd og gnavet bien. Nå, æ slut så å mæ en soft-ice. Den ku æ da håndtier.

På vej hjem var æ lige inde på æ biludstilling for at sik de ny modeller. Der kam mæ det samme en bilsælger og sværmt omkring mæ. Æ spur ham om den dær model var mæ luftpu-der?

Nej, nej forklåret han, den hår korrekt ergo-nomisk udførte sæder, så der er ingen brug for ekstra puder.

Æ måt så forklære ham te æ ment de hær puder, der bløw pustet op, hvissomtijen sku være så uheldig å få en påkørsel.

Nå do mener air-bags, jo, jo det er der i den model. Men det er jo bløwen almindelig og kald di puder for air-bags.

Almindelig, svåret æ ham. Det er der så møj der er bløwen, f.eks. bankrøverier. Og det blywer det sgu et mere rigtig å.

Då æ gik fræ ham sto han og rist på hans hue, lisom om han tint: Hu domm ka folk da tillæd sæ å være.

Og så var der i gor, da var æ te motor-cross løb, og det er jo åltier spændene.

Der var også en afd. for mountain-bikere og det var hiel imponierende som de dær teen-agere ku flyw ind øver æ bakker.

Ve den lejlighie fæk æ også indviet mi ny All-weather-jak, de var den nyeste trend u fræ Bil-ka, og den var æ svær stolt å. Det hiele endt jo som sædvanlig mæ en par bajere og nue hot-dogs.

Da æ kam hjem, vil æ hå en bad, og Agnete hun håd kjøwt nøj ny hår-shampo. Der sto Head and Shoulder der på æ flask, men det virket da godt nok, men æ kam jo te å spekulere øwer om det såen skal specialisires. Så det næjst kanske blywer seeb te ryg å røv, og mave seeb, å hva ved æ. På den måed ka det jo blyw en komplisiret affære, når jen ska vaskes frem-øwer.

Da æ var fær å kam ind i æ stow, håed Agnete smur en fad mæ sand-wicher, og da vi håed spist dem, slut vi å mæ å sik en talk-show i TV. Og det var så den week-end!"

Men tilbage til barndommen! Vores genbo i opgangen var kabelmester Nielsen, en omfangsrig herre med en mave, hvis volume tilsyneladende voksede år for år.

Nielsen yndede selv at fortælle en lille tildragelse, hvor man var ude for at etablere strømtilslutningen til en landejendom:

Nielsen stod og overvågede opsætning af masterne, da en lille gut fra gården kom hen og kiggede interesseret på den store mand. Til sidst kom han helt hen til ham, pegede på maven og sagde med overbevisning, "Do hår spist for møj".

Og måske var det sandheden i en nøddeskal, i hvert fald husker jeg, at lægen anbefalede Nielsen en kostændring, hvor flæsk, and og andre gode stege blev erstattet af grøntsager og frugt. Blandt andet blev der til formålet indkøbt 2 kasser appelsiner.

Efter et par dage på den diæt forlangte Nielsen en stor bøf m. løg, og siden blev der ikke spist flere appelsiner, ikke før Nielsens søn, kaldet Esse, foreslog mig, at vi hellere måtte begynde at udrydde sydfrugterne. For, som han sagde, far gider ikke spise dem, og han får dårlig samvittighed hver gang han ser dem. Og det gjorde vi så.

Min opvækst i denne lille overskuelige by, hvor alle kendte alle, og hvor vi som var jævnaldrende altid var sammen, var faktisk ideel. Vi spillede en masse fodbold, eller vi tumlede rundt i den nærliggende Rønhede plantage, og sommeren igennem cyklede vi til fjorden eller havet, og lærte os selv at svømme.

I det hele taget lærte vi at underholde os selv,

og det har nok virket befordrende både på fantasien og opfindsomheden.

Og så et lille spring i beretningen. Efter realeksamen skaffede min far mig et job som arbejdsdreng hos smedemester Knattrup. Årsagen var, at den læreplads jeg skulle tiltræde på Sundby Jernstøberi og Maskinfabrik først var ledig året efter. Så far mente, at det kunne være nyttigt, at jeg snuste lidt til smedefaget.

Jeg blev kastet lige ud i det, den første time om morgenen skulle der smedes sko. Da jeg ankom, blev smedesvenden overført til mere "nyttigt" arbejde, og jeg skulle så svinge forhammeren, den vejede adskillige kilo, og mine utrænede 16-årige armmuskler ømmede sig over behandlingen, med det resultat at slagene blev upræcise, og smeden fandt det nødvendigt med en kraftig opsang: "Hva er det for en jomfruagtig måed, do holder den hammer o, do ska ramm rigtig, og så ska do bare go teen, det er hverken di fær eller di muer do slår o, og vi ska vær fær' me di her sko inden æ klok er ått."

August 1943. Mine foreldres sølvbryllup i Bedsted. Det tog halvandet døgn fra København på grund af jernbanesabotage.

Men øvelse gør jo mester, og efterhånden syntes jeg det var helt hyggeligt at være med til at smede sko om morgenen.

Ellers gik tiden for det meste med at renovere gamle cykler, som smeden tilsyneladende havde et udtømmeligt lager af.

Noget som forundrede og måske også chokerede mig en smule, oplevede jeg om sommeren, hvor mor og far skulle på ferie.

Det blev aftalt, at jeg i den tid skulle have kosten hos smeden, og da jeg den første dag kom ind til middagsbordet, så jeg ingen tallerkener, kun et fad og 3 gaffer. Smedens søster, som holdt hus for ham, spiste ikke med ved bordet. På fadet var der stuvede kartofler og frikadeller, og der var jo kun et at gøre, sammen med smeden og svenden gnavede jeg mig ind til midten af fadet. Og rent faktisk kunne det lade sig gøre, selv om min mor havde svært ved at tro det, da jeg fortalte om det fælles fad. "Det er da mere en hundrede år siden, man spiste på den måde her i landet," sagde hun.

Da året var gået, startede jeg min løbebane indenfor maskinfaget, som lærling på Sundby Jernstøberi og Maskinfabrik, dette er allerede beskrevet af Charles Nielsen i Sydthy Aarbog 2001.

Viborg 1944, Charles Nielsen til venstre, i midten en kammerat fra modstandsbevægelsen.

Charles, som var min lærekammerat og blev min gode ven, og senere kompagnon, har i sin levnedsbetragtning fortalt hvordan vore skæbner i nogle år, var knyttet sammen i et

Viborg 5. maj 1945 tidlig morgen. Våbnene klargøres til en evt. konfrontation med tyskerne der dog heldigvis blev på deres kaserne.

arbejdsfællesskab, som både var spændende og rigt på udfordringer.

Jeg springer derfor frem til 1955, hvor jeg fik job som maskinarbejder hos Thomas B. Thrige i Odense.

Tre år senere blev jeg værkstedsfunktionær, og husker hvordan en kollega kom hen og lykønskede mig: "Nu er du sikret og kan blive her så længe du kan tygge smør." Det var dengang Thrige var en institution, lige så sikker som selve staten. Troede man!

Efter fusion med Titan i København begyndte nedturen. Firmaets ledelse levede i traditionernes verden og havde ikke fingeren på fremtidens puls.

Inden det løb helt af sporet ansatte bestyrelsen en ny adm. direktør, Steen Danø. Og nu kom der gang i sagerne. Alle urentable produktioner blev skåret væk, og det overadministrerede firma blev slanket, ca. 400 funktionærer blev fyret, og jeg husker hvordan min chef kom med et tilbud: Afdelingen i Aalborg har brug

September 1945, nygifte! Blev gift med Birthe i en orlov fra marinen, hvortil jeg var genindkaldt.

Ydby 1949, vort hus i skoven.

for en værkfører i kvalitetsafdelingen. Vil du have jobbet? Da jeg jo tydeligt kunne se alternativet, accepterede jeg og flyttede til Aalborg i 1969.

Det blev til 14 interessante arbejdsår i Aalborg, før jeg i 1983 gik på efterløn.

Efter et par år blev jeg træt af det og fik arbejde på en maskinfabrik i Hadsund, hvor jeg var i 7 år, jeg gik derefter på pension og bor nu i Nørresundby.

Hvis læseren ikke er faldet fra under denne opremsning, vender jeg tilbage til skoletiden på Hurup private mellem og realskole.

I min klasse var vi fra Bedsted 4 elever: Inger Jensen, Agnete Andersen, Anker Trab og lille jeg, samt fra Tandrup: Preben Lützhøft.

Hver morgen steg vi på toget på vej til Hurup, sammen med lidelsesfæller nordfra, vi var nok omkring et halvt hundrede elever i alt. Der var ingen snak undervejs, men dyb koncentration i forsøg på at indhente gårdsdagens mangelfulde lektielæsning.

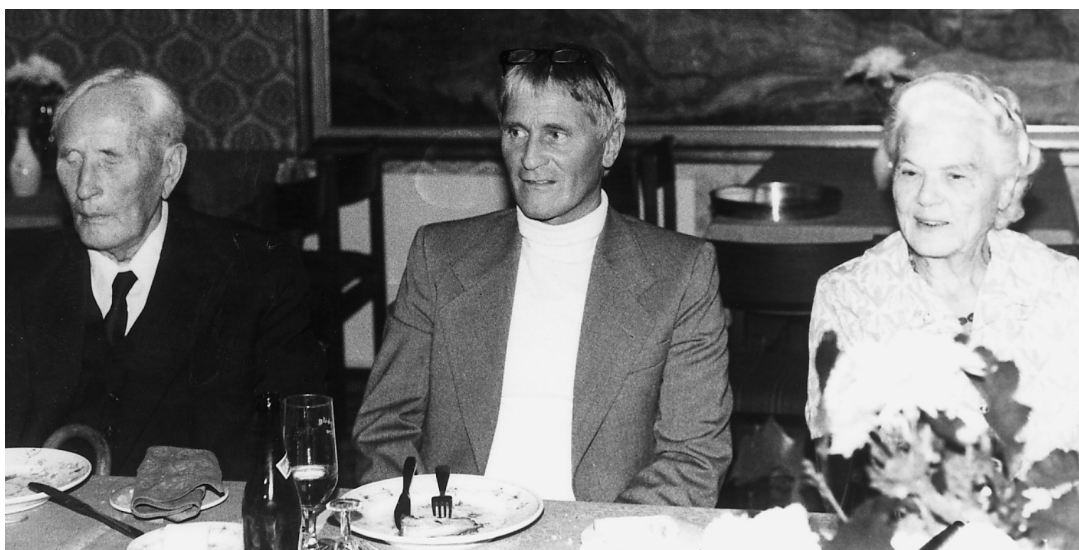
Helt anderledes var hjemturen om eftermiddagen med løssluppen snak, vandede vittigheder, og så den "geniale" konvertering af DSB's logo til "Den satans bestyrer".

Det var nu lidt uretfærdigt, for skolebestyrer Ingvar Hansen var i virkeligheden en god skoleleder. Og jeg tror at vi alle bag autoriteten, fornemmede en levende interesse for os, til tider sløve og uvorne unger.

Jeg havde ingen planer om at fortsætte ad den boglige linie og fandt det træls at skulle absorbere al den viden, men mange år senere

Besøg fra Bedsted. Mine forældre og søstre Lis og Inge.

Hurup Realskole, vi fejrede 25 års jubilæum og var igen samlede til 30 års fest, hvorfra dette billede stammer. I den sidste fest deltog vores gamle skolebestyrer Ingvar Hansen, som her ses sammen med sønnen Børge og lærerinde fru. Andersen (fru Tuesen).

kom det mig alligevel til gode, da jeg startede på værkføerskolen. Specielt i fagene: matematik, fysik og sprog.

25 år efter realeksamen mødtes vi i Hurup til den første jubilæumsklassifest, skolen så ud som da vi forlod den. Selv inventaret var det samme, så det var jo ren nostalgi, da vi i skolegården stillede op på række som dengang efter frikvarteret.

Senere ved festmiddagen på Morup Mølle Kro, kom minderne naturligt i centrum, og vi fornemmede lidt af den fællesskabsfølelse som prægede realklassen i 1936.

Det blev også helt klart, i hvor høj grad vi var spredt over det ganske land, men uanset hvor vi havner, er vi stadig Thyboer, den arv kan man ikke kaste af sig.

Og nu til slut: En bekendelse og et eventyr. Som Charles Nielsen fortalte, var det ikke ligefrem litterære mesterværker eller gudelige skrifter vi forlystede os med i læretiden.

Siden har livet dog lært mig at sætte pris på mere gedigent læsestof. specielt Guds ord. Jeg har lært Gud at kende som en levende virkelighed, en Gud som jeg kan have kontakt med hver dag. Derfor er jeg i dag, trods min høje

alder, en lykkelig mand, og ser med fortrosthed fremtiden i møde. Også den fremtid der fortsætter på den anden side.

Og det er her eventyret starter, ingen ved rigtig hvordan det er "hinsides".

Guds ord fortæller om de evige boliger, som Gud har beredt for dem der tror på ham, men ingen oplysninger om hvor og hvordan, og så kan man jo kun gætte.

Jeg kunne forstille mig en gade eller bydel beboet af Thyboer, en beboet af Morsingboer osv.

Om søndagen forestiller jeg mig, at man samles til et stormøde foran tronen, hvor man sammen med englens lovpriser den almægtige Gud og skaber. Nu kan jeg næsten høre nogen sige, nærmest foragtligt: "Det er jo ikke andet end fantasi og ønsketænkning, ren og skær eventyr."

Og det har du da helt ret i, men du ved jo heller ikke hvordan, der er på den anden side.

Og jeg kan nu godt lide det eventyr, og at meditere lidt over det.

En gang Thybo, altid Thybo, også i evigheden.

Nørresundby idag og »still going strong«. Sammen med min kone Grethe, som jeg blev gift med for fire år siden.